

Sanna Korpi ja Heli Voutilainen

Kuvaus hammastekniikan ja hammaslääketieteen koulutusohjelmien välisestä yhteistyöstä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Hammasteknikko AMK

Hammastekniikka

Opinnäytetyö

9.10.2012

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Sanna Korpi ja Heli Voutilainen Kuvaus hammastekniikan ja hammaslääketieteen koulutusohjelmien välisestä yhteistyöstä 31 sivua + 4 liitettä 9.10.2012
Tutkinto	Hammasteknikko AMK
Koulutusohjelma	Hammastekniikka
Suuntautumisvaihtoehto	Hammasteknikko
Ohjaajat	Lehtori Heimo Lehtimäki Yliopettaja Pekka Paalasmaa
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata hammastekniikan ja hammaslääketieteen koulutusohjelmien välillä tapahtuvaa yhteistyötä. Kuvaus auttaa koulutusohjelman ulkopuolisia henkilöitä ymmärtämään hammastekniikan koulutuksen käytännön opetusmetodeja ja tämän yhteistyömallin osuutta koulutuksessa.</p> <p>Hammaslääkäriopiskelijat opiskelevat samassa rakennuksessa hammasteknikoiden kanssa. Kandidaatit tekevät kliinistä harjoittelua oikeiden potilaiden kanssa yläkerran klinikassa ja tilaavat proteettisia töitä hammastekniikan koulutusohjelman opiskelijalaboratoriosta. Hammastekniikan opiskelijat tekevät siis aitoja potilaalle meneviä töitä jo opiskeluaikanaan. Tämä mahdollistaa tiiviin yhteistyön proteettisen hoidon yhteydessä. Hammasteknikko-opiskelijalla on mahdollisuus käydä tapaamassa kandidaattia, erikoishammaslääkärinä ja potilasta klinikan puolella ja osallistua esimerkiksi värinmäärittelyyn.</p> <p>Haastattelimme yhteistyön keskiössä työskentelevää hammastekniikan lehtoria ja hammaslääkärikouluttajaa saadaksemme tietoa toiminnan alkuvaiheista sekä kuullaksemme kokemuksia sen luonteesta. Lisäksi käsittelemme opiskelijoiden kokemuksia yhteistyöstä. Perehdymme myös käsityöammatin opiskelumetodeihin sekä moniammatilliseen yhteistyöhön ja asiantuntijuuteen, jotka liittyvät oleellisesti koulutusohjelmien väliseen yhteistyöhön.</p> <p>Yhteistyön avulla hammastekniikan opiskelijat oppivat hammaslääkärin ammatista hyödyllisiä yksityiskohtia ja pääsevät näkemään erityyppisiä proteettisen hoidon tapauksia. Se auttaa hammasteknikkoa ymmärtämään paremmin myös pelkän lähetteen mukaan tehtäviä tilauksia. Lisäksi yhteistyökyky ja oma-aloitteisuus kehittyvät yhteydenotossa, mistä on hyötyä myöhemmin työelämässä.</p>	
Avainsanat	moniammatillinen yhteistyö, opiskelijalaboratorio

Authors Title Number of Pages Date	Sanna Korpi and Heli Voutilainen Description of Collaboration between the Degree Programmes in Dental Technology and Dentistry 31 pages + 4 appendices Autumn 2012
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Dental Technology
Specialisation option	Dental Technology
Instructors	Heimo Lehtimäki, Senior Lecturer Pekka Paalasmaa, Principal Lecturer
<p>This thesis is meant to clarify the collaborative work between the Degree Programmes in Dental Technology and Dentistry, which is not clearly mentioned in any document before. This description will help the people outside the Degree Programme in Dental Technology, to understand better the teaching methods and the important role of collaboration in the Degree Programme of Dental Technology.</p> <p>Dental Technology students and candidates of Dentistry study in the same building, even though Dentistry is a Degree Programme of Helsinki University and Dentistry Dental Technology of Helsinki University of Applied Sciences. The candidates accomplish their practical training in the clinic of the university which orders prosthetic devices from the dental laboratory of the Degree Programme of Dental Technology. These circumstances create a possibility for both students to collaborate during the prosthetic treatment process. Dental Technology students have the possibility to meet the patient, candidate and dentist at the clinic for example in the context of the determination of colors of the tooth.</p> <p>We interviewed a Senior Lecturer of Dental Technology, and a dentist who are both involved in this collaboration, to get information about the beginning of this collaboration method and their experiences about it. In addition, we reported experiences of the students. In this description we got acquainted also with such themes as multiprofessional co-operation, expertise and teaching methods of handcrafts which all have a strong context with this collaboration.</p> <p>With the help of co-operation, Dental Technology students learn about the work of the dentist. They learn specific issues related to different patient cases, which is useful in their own profession. Seeing the cases in real life helps the dental technician to understand better the orders that are made using only textual description. In addition this method develops co-operation skills and spontaneity which are useful later in the working environment.</p>	
Keywords	multiprofessional, co-operation, dental technology studies

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Hammastekniikan koulutuksen yleiskuvaus	2
2.1	Käsityöammatiin opiskelu	2
2.2	Hammastekniikan koulutuksen historiaa	3
2.2.1	Alan eriytyminen hammaslääkärin ammatista	3
2.2.2	Keskiasteen uudistus ja ammattikorkeakouluksi kehittyminen	4
2.3	Harjoittelu hammastekniikan koulutuksessa	5
2.4	Yhteistyön näkyvyys koulutusohjelmien opintosuunnitelmissa	6
3	Yhteistyön kehittyminen nykyiseen muotoonsa	8
4	Yhteistyö hammaslääketieteen kandidaattien kanssa	9
4.1	Potilastyön valmistusprosessin eteneminen	9
4.1.1	Työ saapuu opiskelijalaboratorioon	9
4.1.2	Proteettisen työn valmistus	11
4.1.3	Työn sovittaminen potilaan suuhun klinikalla	13
4.2	Työn laadun kontrollointi	15
4.3	Opiskelijalaboratorion taloudellinen näkökulma	16
5	Moniammatillinen yhteistyö	17
5.1	Moniammatillisen yhteistyön käsite	17
5.2	Kokonaisuuden ymmärtäminen	19
5.3	Asiantuntijuus	20
5.4	Moniammatillisen yhteistyön tuloksena laatutyö	22
6	Yhteistyön vaikutuksia	24
6.1	Yhteistyön opetuksellinen näkökulma	24
6.2	Kokemuksia yhteistyöstä	25
6.3	Yhteistyötoimintaan liittyviä varjopuolia	26
7	Pohdinta	28

Liitteet

Liite 1. Potilastyöohje

Liite 2. Kysely hammastekniikan opiskelijoille

Liite 3. HT EHL Pauli Varpavaaran haastattelun kysymykset

Liite 4. Lehtori Heimo Lehtimäen haastattelun kysymykset

1 Johdanto

Hammasteknikko tekee proteettisia töitä tilauksesta hammaslääkäreille. Erittäin harvoin työelämässä hammasteknikko pääsee näkemään, miltä hänen tekemänsä proteesi tai koje näyttää potilaan suussa. Tämänhetkinen hammastekniikan koulutus on antanut hammasteknikko-opiskelijalle mahdollisuuden toimia yhdessä hammaslääketieteen kandidaattien kanssa proteesien valmistusprosessissa. Tästä yhteistyömallista ei ole juurikaan mainintoja hammastekniikan koulutusta kuvaavissa esittelyissä tai opintosuunnitelmassa, vaikka sillä on suuri osuus koulutuksessa. Työelämässä olevat hammasteknikot ja muut alan toimihenkilöt eivät kaikki ole tietoisia siitä, että opiskelijat tekevät todellisia töitä jo opiskeluvaiheessa ja pääsevät näkemään omia töitään myös potilaan suussa hammaslääkärin vastaanotolla.

Olemme laatineet kuvauksen yhteistyöstä, jotta muutkin kuin koulutusohjelmassa opiskelevat, tai sen parissa työskentelevät, henkilöt olisivat tietoisia koulutuksessa tapahtuvista opiskelumetodeista. Kuvaamme hammastekniikan koulutusta myös yleisesti.

Nykyiset Metropolian käytössä olevat opiskelutilat tullaan purkamaan, jonka vuoksi hammaslääketieteen ja hammastekniikan koulutusohjelma mahdollisesti eriytyvät. Yhteistyön kuvaus antaa mahdollisuuden koulutusohjelmien tulevaisuutta suunniteltaessa myös harkita onko toimintamalli niin tärkeä koulutusohjelmalle, että se pitäisi säilyttää.

Moniammatillinen yhteistyö on hammastekniikan alalla tärkeää kokonaisvaltaisen onnistumisen kannalta. Määrittelemme moniammatillisen yhteistyön käsitettä ja käsityöammatin asiantuntijaksi kehittymistä.

Haastattelimme koulutusohjelmien välisen yhteistyön kannalta keskeisessä asemassa työskenteleviä alan asiantuntijoita saadaksemme yksityiskohtaista tietoa yhteistyön toiminnasta, sen alkuaajoista ja vaikutuksesta tiettyihin tahoihin. Esittelemme yhteistyötapahtuman etenemisen käytännössä vaihe vaiheelta.

2 Hammastekniikan koulutuksen yleiskuvaus

Tässä luvussa kerromme ensiksi käsityöammatin opiskeluun liittyvistä erityispiirteistä ja opetusmetodeista, jonka jälkeen käymme läpi hammastekniikan koulutuksen alkuvaiheita ja sitä minkälaiseksi koulutus on nykyään muotoutunut. Käsitlemme myös käsityöammatin taitamiseen liittyvää hiljaista tietoa, jonka siirtämiseen toiselle henkilölle tarvitaan tietyntlaisia olosuhteita.

2.1 Käsityöammattiin opiskelu

Hammastekniset työt ovat lähtökohtaisesti käsityötä ja muotoilua. Käsityö voidaan määritellä materiaalin muokkaamiseksi suunniteltuun muotoon käsityön keinoin. Oleellisia ominaisuuksia käsityössä ovat kädentaidot, hienomotoriikka, suunnittelukyky sekä työmenetelmien ja materiaalien tunteminen ja soveltaminen. Näiden ominaisuuksien kehittäminen ja käsityöammatin hallinnan opettelu on kognitiivisten, esteettisten ja sosiaalisten taitojen kehittämistä. Osaaminen käsityössä on tuntumanvaraista tietoa, joka nähdään toiminnallisena, yksilöllisenä ja hiljaisena. (Opettajankoulutuslaitos 2012.)

”Voimme tietää enemmän kuin osaamme kertoa (Polanyi 1966: 4).” Jokaisella asiantuntijalla on alastaan hiljaista tietoa, jota on vaikea tai mahdoton siirtää selittämällä oppijalle kaikkine yksityiskohtineen. Hiljaista tietoa on esimerkiksi suomenkielisten laaja tieto suomen kieliopista ja sen säännöistä, vaikkei kielioppia olisikaan koulussa opiskellut. Se on siis tietoa, joka opitaan esimerkkien, tapojen ja muiden väylien kautta. Polanyi luonnehtii asiaa seuraavasti: ”Tiedämme henkilön kasvot ja voimme tunnistaa ne tuhansien tai jopa miljoonien joukosta. Kuitenkaan emme tavallisesti osaa kertoa, miten tunnistamme tietämämme kasvot. (Polanyi 1966: 4.)”

Käsityöammattiin tällaista hiljaista tietoa liittyy todella paljon. Työskentelytapoja ja valmistusvaiheita voi osittain opettaa puhumalla teorian kautta ja esittää luokan edessä kalvoilla, mutta varsinainen käsityön oppiminen silti tapahtuu itse kokeilemalla, virheitä tekemällä, imitoimalla opettajaa ja tutustumalla materiaaleihin harjoitustöitä tehden. Neuvojen syvempi ymmärrys jää vähäiseksi, ellei materiaalista ole käytännön

kokemusta. Oppilaiden on hyvä ensin – tai mahdollisimman pian – päästä kokeilemaan suoritusta itse ja mahdollisesti epäonnistua siinä, jolloin he ovat motivoituneempia kuuntelemaan opettajan neuvoja ja seuraamaan demonstraatiota (Aebli 1991: 77). Tämän takia on tärkeää, että hammastekniikan opiskeluun liittyy mahdollisimman paljon käytännön harjoittelua.

Oppipoika-kisälli-mestari-metodi on hammastekniikan alalla hyvin osuva kuvaus hammasteknikon oppimisen muodosta ennen virallisen koulutuksen syntyä – ja tavallaan vieläkin. Alan toisen asteen koulutus, hammaslaborantin ammatti, on edelleen tänä päivänä mahdollista suorittaa oppisopimuskoulutuksena, eli opiskella alaa työpaikalla, jolloin opetusvastuu on kokeneella työntekijällä.

Oppipoikakoulutuksen onnistumisen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat vuorovaikutus ammattilaisten välillä, kokeneempien mallista oppiminen ja itse tekeminen. Kyseinen oppipoika-kisälli-mestari -menetelmä on kuulunut perinteisesti moniin eri taide- ja käsi-työammatteihin. Siitä on myös kehitetty malleja ajattelu-, ja ongelmanratkaisutaitojen opettamiseen. Tällainen kouluttautuminen on kahden henkilön välistä työtä, vuorovaikutusta opiskelijan ja opettajan välillä. (Tynjälä 1999: 168–170.)

Vaikka koulutus onkin jalostunut ammattikorkeakoulutasolle, kädentaitojen harjoittaminen on pysynyt tärkeimpänä osana koulutuksessa, vaikka teoreettisen osaamisen taso on lisääntynytkin. Ammattikorkeakoulutasolla opiskeltaessa kyseistä oppimismallia noudatetaan kun tehdään käytännön harjoituksia ja oikeita potilastöitä opettajan ja potilastyövastaavan kanssa. Korkeakoulutasoisen koulutuksen erona on teoreettisen osaamisen määrä ja tekemisen yksityiskohtien syvempi ymmärtäminen.

2.2 Hammastekniikan koulutuksen historiaa

2.2.1 Alan eriytyminen hammaslääkärin ammatista

Alun alkaen hammaslääkäri valmisti itse proteesit ja proteettiset kojeet. Sittemmin teknistä työvaihetta alkoi suorittaa hammaslääkärin apulainen. Varsinainen

hammasteknisen alan koulutus on siis lähtenyt liikkeelle hammaslääkärin alaisuudessa teknisiä töitä opetelleesta oppipojasta. Sen jälkeen opetusvastuu on siirtynyt ammatin hallitsevalle vanhemmalle teknikolle. Ammattikuntien erotessa omiksi yrityksikseen oppipoikamalli jatkui hammaslaboratorioissa. (Koivumaa 1974: 13.)

1903 Suomeen perustettiin ensimmäinen opetuslaboratorio ja 1928 kaksivuotinen teknikkokoulu, hammaslääkärien perustamana. Se kuitenkin lakkautettiin melko pian, kuuden vuoden kuluttua. Sotien jälkeen koulua alettiin perustaa uudelleen ja tällä kertaa hammasteknikot pääsivät siihen enemmän osallisiksi. Koulun perusti nimellisesti kuitenkin hammaslääkäreiden säätiö. Myöhemmin, vuonna 1971 koulu siirtyi valtion omistukseen ja siitä tuli Valtion hammasteknikko-opisto. (Suomen Hammasteknikkojen Liitto ry 1974: 22, 37, 59, 147.)

2.2.2 Keskiasteen uudistus ja ammattikorkeakouluksi kehittyminen

Vuonna 1987 tuli voimaan keskiasteen uudistus, joka lisäsi teoriaopintoja hammastekniikan koulutukseen. Ennen uudistusta työharjoittelua koulun ulkopuolella oli 2 vuotta ja varsinaista koulua 2 vuotta. Uudistuksen jälkeen työharjoittelun määrä väheni 1,5 vuoteen. Muuttuessaan ammattikorkeakouluksi vuonna 1996 teoriaopinnot veivät jälleen lisää tilaa työharjoittelulta. (Lehtimäki 2012.) Toisaalta vuonna 2000 alkanut yhteistyö hammaslääketieteenlaitoksen kanssa lisäsi jälleen oikeille potilaille tehtävien töiden määrää huomattavasti.

Tänä päivänä koulutus on jaettu kahteen tasoon: Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksessa järjestettävään toisen asteen koulutukseen, josta valmistuneet ovat ammattinimikkeeltään hammaslaborantteja, sekä kolmannen asteen koulutukseen, ammattikorkeakoulututkintona suoritettavaan hammasteknikkokoulutukseen. Hammaslaborantit opiskelevat hammastekniikan perusteet ja oppivat valmistamaan perustöitä. Hammasteknikot puolestaan opiskelevat perustöiden lisäksi laaja-alaisesti kaikki hammastekniikkaan kuuluvat osa-alueet. Hammaslaboratoriossa tulee olla aina töissä vähintään yksi hammasteknikko, joka toimii vastaavana.

Hammasteknikkokoulutus on Valtion hammasteknikko-opiston jälkeen ollut osana Stadia Ammattikorkeakoulua sekä vuodesta 2008 lähtien Metropolia Ammattikorkeakoulua, jossa hammasteknikoksi opiskelu kestää 3,5 vuotta.

Hammasteknikko (AMK) suunnittelee ja valmistaa purentaelimen proteettisessa kuntoutuksessa tarvittavia proteeseja sekä hampaiston oikomis- hoidossa ja purentaelimien toiminnallisten häiriöiden hoidossa tarvittavia kojeita. Suomessa voi tällä hetkellä opiskella hammasteknikoksi ainoastaan Metropolia ammattikorkeakoulun hammastekniikankoulutusohjelmassa. (Metropolia Ammattikorkeakoulu – Hammastekniikka 2012.)

Vuosina 1996–1997 AMK-haussa oli 13 aloituspaikkaa, vuonna 1998 ja 2004 paikkoja oli 16, muina vuosina vuoteen 2010 asti paikkoja oli 18. Kevään yhteishaussa 2011 oli 26 aloituspaikkaa ja vuonna 2012 jälleen 18. Hakijoita vuonna 2012 oli 370, eli sisään- pääsyprosentti oli noin 5 prosentin luokkaa. Valmistumisprosentti on viime vuosien aikana pysytellyt 70-76% välimaastossa.

2.3 Harjoittelu hammastekniikan koulutuksessa

Hammasteknikon tutkinto on laajuudeltaan 210 opintopistettä. Pituudeltaan se tarkoittaa 3,5 vuoden opiskelua. Opetukseen sisältyy muun muassa teoriaa alaan liittyvistä materiaaleista, fysiikkaa, kemiaa ja anatomiaa, sekä joitain yleisiä AMK-opintoja kuten kieliä. Opetuksen pääpaino on kuitenkin käytännön harjoittelulla, koska kyseessä on käsityöammatti. Osa teoriaopetuksesta on integroitu käytännön harjoituksiin siten, että esimerkiksi metallin ominaisuuksia kerrataan samalla kun työn alla on metallityö.

Ajoitussuunnitelmassa vuonna 2012 syksyllä aloittavilla oli opintoja yhteensä 102 opintopistettä erilaisten hammasproteesien tai kojeiden valmistuksesta ja työharjoittelusta saatavia suorituksia. Tämä määrä sisältää koulun ulkopuolisen harjoittelun lisäksi oppilaitoksen sisällä tapahtuvan harjoittelun, eli phantom-työt, sekä oikeille potilaille tehtävät opiskelijalaboratorion potilastyöt. Se tarkoittaa 48% käytännön harjoitusta koko opinnoista, johon integroituu myös työkohtaista teoriaopetusta. Eli lähes puolet hammastekniikan koulutuksesta on itse ammatin harjoittelua, hampaiden valmistusta tai siihen tiiviisti liittyvää teorialuntemusta. (Metropolia Ammattikorkeakoulu

– opinto-opas 2012.)

Käytännön harjoittelusta noin puolet tehdään aitoon suuhun, eli oikealle potilaalle. Tämä tapahtuu osittain koulun ulkopuolisessa harjoittelussa ja osittain oppilaitoksen opiskelijalaboratoriossa. Loput käytännön harjoittelusta on harjoitustöitä, niin sanottuja phantom-töitä, jotka eivät päädy oikean potilaan suuhun.

Harjoittelun määrä ja opiskelijalaboratorion olemassaolo ilmenee koulutuksen kuvauksessa seuraavasti:

Hammasteknikon tutkinto sisältää 75 opintopistettä ohjattua harjoittelua, josta osa toteutetaan opiskelun yhteydessä tehtävillä harjoitustöillä. Varsinaisen työharjoittelu aidoilla asiakastöillä tapahtuu kuitenkin eri puolilla Suomea sijaitsevista hammaslaboratorioista sekä oppilaitoksen omassa palvelutoiminnan laboratoriossa. (...)

Hammastekniikan koulutus tapahtuu hammaslääkärikoulutuksen kanssa samassa rakennuksessa. Talossa toimii myös Helsingin kaupungin yliopistohammasklinikka, jossa hammaslääketieteen opiskelijat hoitavat alueen väestöä. Ammattikorkeakoulun ja terveystieteiden väliseen sopiaan perustuen hammastekniikan koulutusohjelmassa opiskelijat valmistavat suuren osan klinikan potilaiden hammasproteeseista maksullisena palvelutoimintana. (Metropolia Ammattikorkeakoulu – Koulutustarjonta 2012.)

2.4 Yhteistyön näkyvyys koulutusohjelmien opintosuunnitelmissa

Yhteistyötä ei mainita kummankaan koulutusohjelman opetussuunnitelmassa kirjallisesti. Hammastekniikan koulutusohjelman opinto-oppaassa on vain maininta siitä, että työharjoittelun voi suorittaa ”koulun yhteydessä toimivassa hammaslaboratoriossa laillistetun hammasteknikon ohjauksessa” (Metropolia Ammattikorkeakoulu - opinto-opas 2012). Myös koulutusohjelman esittelyssä ilmenee että oppilaitoksen laboratorio mahdollistaa aitojen potilastöiden tekemisen, jotka tulevat Helsingin kaupungin yliopistohammasklinikalta (Metropolia Ammattikorkeakoulu – koulutustarjonta 2012). Mutta sitä ei mainita että hammasteknikot toimivat tiiviissä yhteistyössä hammaslääketieteen kandidaattien kanssa. Eikä sen paremmin hammaslääketieteen opetusohjelmassakaan ole mainintaa yhteistyöstä kliinisessä harjoittelussa tai hammaslaboratoriotekniikoiden harjoittelun yhteydessä

(Lääketieteellinen tiedekunta 2012). Näin ollen voi todeta, että tämän yhteistyön olemassaolosta ei löydy kirjallista kuvausta niistä dokumenteista, joissa mainitaan muut opiskelumetodit.

3 Yhteistyön kehittyminen nykyiseen muotoonsa

Hammaslääkäriopiskelijoilla on aivan hammaslääketieteen koulutuksen alkuajoilta asti ollut mahdollisuus tehdä yhteistyötä samassa rakennuksessa työskentelevien hammasteknikoiden kanssa. Hammaslääketieteen laitoksella oli oma hammaslaboratorionsa vuodenvaihteeseen 1999 saakka, jolloin hammaslääkärikoulutuksen klininen hoitoharjoittelu integroitiin julkiseen terveydenhuoltojärjestelmään. Silloin hammaslaboratoriotoiminta kilpailutettiin ja sen seurauksena syntyi sopimus yhteistyöstä hammastekniikan koulutusohjelman kanssa. (Varpavaara 2012.) Tällöin alkoi hammastekniikan oppilaitoksen oman laboratorion toiminta.

Tähän saakka hammasteknikko-opiskelijat olivat tehneet koulussa ainoastaan niin sanottuja ”phantom-töitä”, jotka eivät mene käyttöön oikealle potilaalle. Oikealle potilaalle meneviä töitä tehtiin vain työharjoittelun aikana koulun ulkopuolisessa laboratoriossa, mutta normaalissa laboratoriossa hammasteknikko ei yleensä tapaa potilasta eikä hammaslääkärinä henkilökohtaisesti. (Lehtimäki 2012.)

Yhteistyö muuttui hammaslääketieteen kandidaattien osalta henkilökohtaisemmaksi laboratoriotoiminnan siirryttyä oppilaitoksen alaisuuteen. Aikaisemmin hammasteknikko teki työn lähes pelkästään lähetteen kirjallisten kuvausten perusteella. Nykyään hammasteknikko-opiskelija – tai tarvittaessa myös opettaja – käy usein vastaanotolla itse katsomassa värinmääritystä tai hampaan erityispiirteitä, eli karakterisointeja. (Varpavaara 2012.)

Yhteisten potilastöiden lisäksi vuonna 2000 alkoi myös yhteistyö hammaslääkäriopiskelijoiden protetiikkaopintojen parissa. Hammasteknikko-opettajat alkoivat auttaa hammasteknisten perustöiden opettamisessa hammaslääkäriopiskelijoiden protetiikkaopinnoissa, jotka sisältävät mm. kipsin käsittelyä ja tietyn tyyppisten proteesien valmistusta. Myöhemmin esimerkiksi kipsin käsittelyn käytännönharjoituksiin lisäavuksi tulivat myös hammasteknikko-opiskelijat, joilla itsellään oli vielä tuoreessa muistissa minkälaisia vaikeuksia heillä oli aluksi. (Lehtimäki 2012.)

4 Yhteistyö hammaslääketieteen kandidaattien kanssa

Tässä luvussa kuvataan yksityiskohtaisesti itse yhteistyötapauksen konkreettiset vaiheet ja potilastyön valmistuksen eteneminen. Jo ensimmäisestä lukuvuodesta lähtien, heti perustöiden harjoitustöiden valmistuksen opetteluun jälkeen, opiskelijoille annetaan tehtäväksi oikeita potilastöitä, joita lähetetään Helsingin kaupungin yliopistoklinikalta. Näihin ensimmäisiin opiskelijan tekemiin työvaiheisiin lukeutuvat mm. kipsimallien valmistus, henkilökohtaisen jäljennöslusikan valmistus ja yksinkertaiset muoviproteesien korjaukset. Töiden määrä ja vaikeusaste kasvaa kokemuksen karttuessa ja koulutuksen loppuvaiheessa opiskelijat saavat tehdä jo kaikkein haastavimpiakin töitä alusta loppuun oikealle potilaalle yhteistyössä hammaslääketieteen kandidaattien kanssa.

4.1 Potilastyön valmistusprosessin eteneminen

Opiskelijat ovat valinneet paikat koulun alkaessa opetuslaboratoriosta jossa on neljä harjoitusluokkaa ja yksi potilastöitä varten oleva luokka. Opiskelijoille on annettu opiskelun alkaessa työvälineet joista jokainen opiskelija pitää parhaansa mukaan huolta. Luokassa omalla paikalla on siis käsillä kaikki samaan tapaan kuin työpaikalla hammaslaboratoriossa. Potilastöiden tekemiseen on nähtävissä erilliset ohjeet opetuslaboratorioiden seinillä. Ohjeet löytyvät liitteestä 1.

4.1.1 Työ saapuu opiskelijalaboratorioon

Kandidaatti tuo klinikalta laboratorioon jäljennökset ja työtilauskaavakkeen, eli lähetteen. Tässä yhteydessä voidaan potilastöistä vastaavan henkilön tai opiskelijan kanssa neuvotella aikatauluista ja työn suunnittelusta. Potilastyövastaavan toimenkuvaan kuuluu vastata opiskelijalaboratoriossa tehtävistä potilastöistä. Hän on vastuussa muun muassa aikatauluista, töiden jakamisesta opiskelijoille sekä töiden lopullisesta tarkistuksesta.

Saapunut työ asetetaan tulevien töiden pöydälle, josta opiskelijat voivat myös omaaloitteisesti ottaa työn tehtäväkseen. Ohjaava opettaja tai potilastyövastaava yleensä

kuitenkin jakaa töitä opiskelijoille, jotta kaikki saavat tasapuolisesti kokemusta oikeista töistä.

Kuva 1. Opiskelijat neuvottelemassa saapuneesta tilauksesta (Sanna Korpi 2012)

Ennen kun työ viedään desinfiointipisteeseen se merkataan kansioon, josta potilastyö-vastaavalle selviää mitä töitä pitää olla milloinkin valmiina ja kuka työtä tekee. Tällainen kontrollointi on erittäin tärkeää, jotta voidaan noudattaa sovittuja aikatauluja tai tavoittaa helposti teknikko-opiskelija esimerkiksi silloin, jos työhön tulee jälkikäteen tilausmuutoksia.

Kun työ tai jäljennös, jolle työ tehdään, on asianmukaisesti desinfioitu, se tarkistetaan mahdollisten jäljennösvirheiden varalta. Jos jäljennöksessä ei huomata virhettä, työ voidaan aloittaa. Ensimmäiset valmistelevat työvaiheet suorittaa joko varsinaisen työn tekevä opiskelija tai ensimmäisen vuoden opiskelija, joka osaa jo tehdä perustöitä.

Jokaisella työllä on oma työlaatikko, jotta työt eivät mene keskenään sekaisin. Laatikkoon on kiinnitetty lähete, joka sisältää potilaan tiedot, kandidaatin sekä hammasteknikko-opiskelijan yhteystiedot, ohjaavan hammaslääkärin nimen ja tilatun työn tiedot. Valmistetut kipsimallit laitetaan tällaiseen laatikkoon ja viedään opiskelijan

omalle paikalle, jossa varsinaisen työn tekeminen voi alkaa.

Kuva 2. Hammasteknikko-opiskelijan työpiste (Sanna Korpi 2011)

4.1.2 Proteettisen työn valmistus

Työn aloittaminen voi opiskeluvaiheessa olevalle hammasteknikolle olla vielä haastavaa koska työt ovat niin yksilöllisiä ja samat säännöt eivät päde kaikkiin töihin eikä kokemusta vielä ole. Silloin on hyvä kysyä neuvoa ohjaavalta opettajalta tai potilastyövästävältä. Ohjeet työn valmistukseen saatuaan opiskelija voi jatkaa oma-aloitteisesti työn valmistusta. Usein ilmenee kysyttävää myös työn tilaajalta, eli hammaslääketieteen kandidaatilta. Tällöin opiskelija soittaa kandidaatille tai käy tapaamassa häntä ja mahdollisesti myös potilasta henkilökohtaisesti joko yksin tai hammastekniikan opettaja kanssa, mikäli se on tarpeen.

Usein esimerkiksi värinmäärityksessä on niin paljon yksityiskohtia, että niitä on vaikea selittää lähetteessä kirjallisesti. Tällöin hammasteknikko-opiskelija kutsutaan yläkerras-

sa sijaitsevaan vastaanottoon katsomaan hampaan erityispiirteitä itse. Näin ollen työ voidaan suunnitella erittäin tarkasti potilaan tarpeet ja erityispiirteet huomioiden, joka parantaa huomattavasti hoidon laatua (Varpavaara 2012). Myös laboratoriossa sattuvat virheet vähenevät kun suunnitelma on selkeä eikä mitään tarvitse tehdä arvaamalla. Tällöin potilaankaan ei tarvitse käydä vastaanotolla turhia kertoja, kun proteettinen työ on suuremmalla todennäköisyydellä heti sopiva suuhun, eikä värinkorjauksia tai muiden ominaisuuksien muutoksia tarvitse tehdä niin usein.

Kuva 3. Värin määrittämistä (Sanna Korpi 2012)

Työn valmistuksen edetessä opiskelija konsultoi opettajaa eri työvaiheista. Kun työ on saatu valmiiksi opiskelija hyväksyttää sen ohjaavalla opettajalla tai potilastyövastaavalla. Jos työssä on jotain huomautettavaa, opiskelija korjaa opettajan ohjauksessa työn hyväksyttävään muotoon.

Kuva 4. Potilastyövastaava neuvomassa hammasteknikko-opiskelijaa (Sanna Korpi 2012)

Tämän jälkeen työ desinfioidaan ja pakataan. Mikäli työ ei vaadi sovittamista eri työvaiheiden välillä, siihen tehdään lasku, kirjataan materiaalit ylös ja työ laitetaan lähtevien pisteeseen, josta kandidaatti voi tulla hakemaan valmiin työn.

4.1.3 Työn sovittaminen potilaan suuhun klinikalla

Suurin osa proteettisista töistä käy useamman kerran klinikalla potilaan suussa sovituksessa ennen lopullista käyttöönottoa. Työelämässä hammasteknikko ei normaalisti ole mukana tässä vaiheessa työn valmistusta, vaan työn hammaslääkärille toimittaa lähetti ja kommunikaatio kulkee lähetteeseen kirjattujen tietojen muodossa tai vaikeammissa tapauksissa puhelimitse. Mutta tämän hetkinen koulutus on luonut hammasteknikko-opiskelijoille ainutlaatuisen mahdollisuuden seurata erittäin tarkasti työn etenemisen eri vaiheet jopa hammaslääkärin vastaanotolla.

Mikäli työssä on jotain, mikä on hankala selittää tai ymmärtää kirjallisesti, voivat teknikko-opiskelija ja kandidaatti tavata kumman tahansa aloitteesta. Yleensä tapaamisesta sovitaan puhelimitse tai kandidaatti työtä hakiessaan tavoittaa siitä vastuussa olevan hammasteknikko-opiskelijan.

Hammaslääketieteen opiskelija tarkastaa yhdessä erikoishammaslääkärin kanssa teknisen työn ja valmistautuu sovittamaan sitä potilaan suuhun. Työ sovitetään ja tarkistetaan mekaaninen toimivuus. Tarpeelliset muutostilaukset kirjataan tilauslomakkeeseen ja samalla hammasteknikko-opiskelija näkee konkreettisesti mitä lisätoimenpiteitä proteesi mahdollisesti tarvitsee.

Värimääritykseen osallistuminen on yleisin syy, jonka takia hammasteknikko-opiskelija käy klinikalla tapaamassa kandidaattia, potilasta ja hammaslääkärinkouluttajaa. Joissain tapauksissa myös hammastekniikan lehtori tai potilastyövastaava tulee mukaan, voidakseen seurata sitä että hammasteknikko-opiskelija onnistuu klinikalla käynnin jälkeen työtä tehdessään muistamaan ja jäljittelemään värin ja hampaan erityispiirteet oikein.

Kuva 5. Yläkuvassa alkutilanne ja alakuvassa proteettisen työn tulos hammasteknikko-opiskelijan osallistuttua värin - ja erityispiirteiden määritykseen (Sanna Korpi 2012)

Toisinaan teknikko-opiskelija käy katsomassa työtään klinikalla vaikkei työhön liity mitään erityisiä kysymyksiä tai ongelmia. On opettavaista nähdä työ käytössä tai olla vieressä seuraamassa jonkin välivaiheen suorittamista, esimerkiksi purennanmääritystä. Tällöin hammasteknikko-opiskelija pystyy myös työtä tehdessään

käyttämään maalaisjärkeä esimerkiksi hampaiden esteettisen asennon suhteen, nähtyään potilaan hymyajan ja kasvon muodot. Näin syntyy myös syvempi ymmärrys hammaslääkärin osuudesta proteettisessa työssä.

Kun välisovitus ja rekisteröinnit seuraavaa hammasteknistä työvaihetta varten on tehty työ viedään jälleen hammasteknikko-opiskelijoiden tiloihin, jossa se desinfioidaan ja kirjataan ylös.

Kuva 6. Kokoproteesit menossa desinfioinnin kautta asiakkaan suuhun koekäyttöön (Heli Voutilainen 2011)

4.2 Työn laadun kontrollointi

Tavanomaiseen hammaslaboratorioon verrattuna opiskelijalaboratorion työt kontrolloidaan moninkertaisesti. Työn tullessa työtilausta ja jäljennöksiä saattaa tarkastella opettajien ja vastaavan lisäksi myös muut opiskelijat joten mahdollisten jäljennösvirheiden ja tilauslomakkeen oleellisten tietojen puuttuminen huomataan yleensä nopeasti.

Valmistusvaiheessa opettajat ja vastaava seuraavat työn oikeaoppista etenemistä jolloin työvaiheita kontrolloidaan monen eri ihmisen taholta. Lopullisen tarkastuksen saattaa myös tehdä kaksikin opettajaa tai opettaja ja potilastyövastaava.

Hammasteknikko-opiskelijan valmistaman työn käy siis läpi monta silmäparia joka työvaiheessa. Näin saadaan tuotettua laadultaan hyviä tuotteita. Laboratorion hyväksynnän jälkeen hammaslääketieteen kandidaatti ohjaavan erikoishammaslääkärinsä kanssa tarkistaa vielä vastaanotolla, että työ on varmasti sellainen joka tilattiin.

4.3 Opiskelijalaboratorion taloudellinen näkökulma

Yliopiston hammasklinikalta tulevien proteettisen töiden määrä on melko suuri. Ennen kun oppilaitoksen palveluntarjonta alkoi, nämä työt otti tehtäväkseen aikaisemmin mainittu yliopiston hammaslaboratorio, joka työllisti noin viisi henkilöä (Varpavaara 2012). Työmäärä on siis riittävän suuri pitämään yhden laboratorion toiminnassa. Tällä hetkellä nämä työt ja niistä saadut tuotot ovat hyödyksi oppilaitokselle, mutta samalla pois työelämän työmäärästä.

Hammastekniikan koulutukselle yhteistyö yliopiston klinikan kanssa on taloudellisesti tärkeää hammastekniikan koulutuksen ylläpidon ja kehityksen kannalta. Opiskelijalaboratorio ei saa tehdä voittoa, joten kaikki laboratoriotuotoinnasta mahdollisesti syntyneet voitot investoidaan laitteiden uusimiseen ja henkilökunnan palkkaamiseen. Aikaisemmin yhteiskunnalta saatiin enemmän tukea kuin nykyään, joten kasvanut vaativimpien töiden määrä ja sen mukana tullut kasvava liikevaihto on mahdollistanut edelleenkin tehdä uusia laitehankintoja ja pitää koulutus ajan hermoilla teknologian kehityksen osalta. Se on siis kompensoinut yhteiskunnan vähenevää tuenantoa. (Lehtimäki 2012.)

Uusimpien teknologisten ratkaisujen omaksuminen jo opiskeluvaiheessa antaa opiskelijalle aina paremmat valmiudet työelämään siirtymiseen ja alan kehittämiseen tulevaisuudessa.

5 Moniammatillinen yhteistyö

Edellä kuvattu yhteistyö valmentaa opiskelijoita myös työelämässä vastaan tulevaan moniammatillisen yhteistyön harjoittamiseen. Proteettista hoitoa varten valmistettu proteesi tai koje valmistetaan moniammatillisessa yhteistyössä. Hammaslääkäri vastaa työn kliinisestä osuudesta ja hammasteknikko teknisestä toteutuksesta. Tilanteesta riippuen yhteistyö hoidetaan joko lähetteen avulla, puhelimitse tai henkilökohtaisesti tavaten. Potilas saa joka tapauksessa suuhunsa molempien asiantuntijoiden työnjälkeä. Tässä luvussa avaamme moniammatillisen yhteistyön käsitettä, asiantuntijuutta ja yhteistyön onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä.

5.1 Moniammatillisen yhteistyön käsite

Moniammatillisuudella tarkoitetaan työryhmää tai vastaavaa, jossa työskentelee usean eri ammattikunnan edustajia. Moniammatillinen yhteistyö taas voidaan kuvata sosiaali- ja terveisalalan asiakastyössä eri asiantuntijoiden työskentelynä, jossa pyritään huomioimaan asiakkaan tarpeet kokonaisuutena. Käsite moniammatillisesta yhteistyöstä rupesi näkymään asiantuntijoiden ja eri ammattiryhmien työskentelyn kuvauksessa 1980-luvun loppupuolella ja meillä Suomessa vakiintui 1990-luvulla. (Isoherranen 2005: 13.)

Proteettisen hoidon yhteydessä puhumme hammasteknikoiden ja hammaslääkäreiden tai erikoishammaslääkäreiden välisestä yhteistyöstä, jossa perinteiset työnjaot ovat voimassa ja kukin osapuoli tekee omaa työtänsä, mutta he kommunikoivat keskenään ja pohtivat ratkaisuja yhdessä.

Lindénin mukaan moniammatillisen toiminnan määreenä on jokaisen toimintaan osallistuvan asiantuntijan toimiminen potilasta varten. Ongelmat ovat usein niin monimutkaisia, ettei yhden asiantuntijan ammattitaito riitä niiden ratkaisemiseen. (Lindén 1999: 119) Jokainen ryhmän jäsen tuo mukanaan oman alansa osaamisen ja kokemuksensa, jotka vaikuttavat ryhmän muotoutumiseen (Nikkilä – Paananen 2007: 25). Isoherranen nimeää moniammatillisuuden keskeisimmiksi asioiksi asiakaslähtöisyyden, tiedon ja eri näkökulmien kokoamisen yhteen,

vuorovaikutustietoisien yhteistyön, roolien rajojen muutokset ja verkostojen huomioimisen. Moniammatillisessa yhteistyössä huomioidaan monipuolisesti asiakkaan eri osa-alueet kuten lääketieteellinen ja taloudellinen puoli kuin myös eettinen, hoidollinen ja psykologinen puoli. (Isoherranen 2005: 14.)

Hammasteknikon työssä pyritään tekemään hammaslääkärin tilauksesta proteesi tai koje potilaalle. Kyseessä on siinä määrin erityislaatuinen yhteistyömalli, että molemmat osapuolet osallistuvat konkreettisesti saman työn valmistamiseen. Näin ollen tiiviillä yhteistyöllä voidaan saavuttaa onnistuneita hoitotuloksia ja vastaavasti informaatiokatkokset voivat aiheuttaa huomattavaa harmia.

Yhteistyössä työskentelemisen kyky on todettu tärkeäksi ihmiskunnan evoluutiossa. Läpi ihmisen kehityshistorian ongelmia on ratkottu yhdessä. Yhteinen tavoite aikaisemmin on ehkä ollut hieman selkeämpi; esimerkiksi eläimen kaataminen. Nykyajan kehittyneessä yhteiskunnassa yhteinen tavoite on usein vaikeammin havaittavissa. Usein nähdään vain omat ratkaisumallit ja tavoitteet sekä hahmotetaan maailmaa ainoastaan oman koulutuksen ja kokemuksen kautta. (Isoherranen 2005: 13–14.) Moniammatillista yhteistyötä tapahtuu hammastekniikan ja hammaslääketieteen koulutuksen välillä silloin kun tehdään potilastöitä. Tässä yhteistyömallissa on monta asiantuntijaa ja asiantuntijaksi mahdollisesti kehittyvää osapuolta. Jokainen osapuoli pohtii tilannetta luonnollisesti omien taustojensa ja koulutuksensa pohjalta, mutta yhteistyötilanteessa tapahtuvan vuorovaikutuksen ansiosta ajatusten jakaminen tulee mahdolliseksi. Kukin osapuoli voi parhaillaan saada hyvin erilaisia näkökulmia mietittäväkseen, jotka muuten olisivat jääneet kokonaan huomiotta. Yhden osapuolen esiin tuoma turhaksi kokemansa huomio voikin taustaltaan toisenlaisen henkilön mielessä muodostaa aivan uudenlaisia johtopäätöksiä.

Moniammatillisuus ilmenee koulutuksessa monimuotoisemmin kuin työelämässä yleensä, koska opiskelijat ovat tekemisissä opiskelijakollegoiden ja hammaslääketieteenkandidaattien lisäksi opettajien ja erikoishammaslääkärien kanssa. Hammastekniikan koulutuksessa ei kuitenkaan ole luentoja, joissa perehdytään aihealueeseen syvemmin, vaan yhteistyötä opetellaan käytännön kautta. Asiantuntijoiden osaamisen monipuolisuuden hyödyntäminen on parhaimmillaan tässä tilanteessa, jossa yhteistyössä toimivat hammastekniikan ammattilainen ja

erikoishammaslääkäri, joilla on myös pedagoginen koulutus taustalla, sekä lisäksi hammastekniikan opiskelija ja hammaslääketieteen kandidaatti. Oppimisympäristö mahdollistaa myös avoimen ja kärsivällisen asenteen, jonka takia kysymysten esiin tuomisen kynnyks on matala ja vuorovaikutus avointa.

5.2 Kokonaisuuden ymmärtäminen

Aikaisemman eriytyneen toiminnan ja tutkimuksen sijaan näkyy nykyään pyrkimys kokonaisuuksien ja jaetun merkityksen ymmärtämiseen. Moniammatillisen ryhmän päätavoite on kokonaisuuden huomioiminen. (Isoherranen 2005: 29.) Holismi on käsite joka tarkoittaa sitä, että kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa. Holistisesti ajateltuna siis pitäisi ajatella ja hahmottaa kokonaisvaltaisesti. Hyvinvointi- ja sosiaali-aloilla työskenneltäessä ollaan tekemisissä ihmisten kanssa, jolloin holistinen lähestymistapa on ongelmien ratkaisun kannalta helpompaa. (Jalava – Virtanen 1995: 23.)

Hammasteknikon ja hammaslääkärin yhteistyössä on tiettyjä erityispiirteitä, jotka myös velvoittavat holistista hoitotapaa. Hammasteknikko ja hammaslääkäri valmistavat hoitoon tarkoitettua tuotetta yhdessä. Kyseessä ei siis ole pelkkä konsultaatio ammattikuntien välillä, vaan todellinen yhteinen valmistusprosessi. Hammaslääkäri hoitaa prosessin kliinisen puolen lisäksi myös hammasteknikon valmistaman kojeen hienosäätöjä. Hammaslääkärin proteettisen hoitotyön onnistuminen on täysin riippuvainen hammasteknikon taidoista, samaten kuin hammasteknikon työn onnistuminen riippuu täysin hammaslääkärin tekemän esityön ja hänen ottamansa jäljennöksen onnistumisesta ja tilauksen selkeydestä. Näin ollen työssä on monta muuttujaa ja hyvä kommunikointi on välttämätöntä laadukkaan työn tuottamiseksi. Jos kumpikin suorittaa omaa työvaihettaan sokeana kokonaisuudelle, työssä voi jäädä jotain oleellista huomioimatta.

On riskialtista tarkastella potilaan hoidontarpeita yksittäisinä osina, koska silloin kokonaisuus ei avaudu ja joitain tärkeitä asiayhteyksiä voi jäädä huomioimatta. Tämän vuoksi on oleellista, että hoitoon osallistuvat eri alojen asiantuntijat kommunikoivat keskenään hoidon edetessä. Näin jokaiselle osapuolelle muodostuu hoidon tavoitteista kokonaiskuva, jota lähdetään yhdessä tavoittelemaan. Proteettista hoitoa tehtäessä

tähän kokonaiskuvaan kuuluvat potilaan toiveet, fyysiset olosuhteet suussa, hammaslääkärin näkemys hoidosta sekä hammasteknikon näkemys teknisestä toteutuksesta hammaslääkärin tilaukseen perustuen. Hammasteknikolla on työtä tehdessään useassa vaiheessa tilaisuus päättää joistain työhön liittyvistä nyansseista, jotka useimmiten liittyvät estetiikkaan. Mikäli hoidon kokonaiskuva ei ole selvillä, työstä ei välttämättä tule niin hyvä kuin olisi mahdollista.

Yhteistyön toimivuus ja kokonaisuuden hahmottaminen koulussa perustuu ihmisten yksilöllisiin sosiaalisiin taitoihin ja kommunikointikykyyn, koska yhteistyötä kehittävää opetusta hammasteknikon koulutus ei suoranaisesti sisällä. Yhtenä osana yhteistyön toimivuudessa ovat mahdollisesti hyvät henkilökemiat ja motivoiva oppimisympäristö.

5.3 Asiantuntijuus

Moniammatillisessa yhteistyöryhmässä työskentelee asiantuntijoita eri aloilta. Asiantuntijuus on asia johon liittyy erityisosaamista suhteessa muihin ihmisiin. Launiksen mukaan sitä ei mielletä pysyväluonteiseksi ominaisuudeksi vaan tiettyinä aikana tietyssä paikassa tapahtuvaksi, jatkuvasti kehittyväksi vuorovaikutussuhteeksi. Asiantuntijuus voi olla yhteisöllistä tai yksilöllistä. (Launis 1994: 6–7.) Se on piirre ihmisessä ja se vaatii jatkuvaa kasvua ja kehitystä (Janhonen – Vanhanen-Nuutinen 2004: 17). Yhteistyössä työskentelevissä asiantuntijoissa sen ei nähdä olevan enää yksilön piirre tai ominaisuus, vaan yhdistelmä monen asiantuntijan tai ympäristön hallitsemasta osaamisesta (Lehtinen – Pelonen 1997: 116).

Kehittyäkseen asiantuntijaksi, on käytettävä tutkivaa työotetta. Ei riitä että käytetään toiminnan perusteena toisilta saatuja tietoja ja ohjeita. Tarvitaan jatkuvaa havainnointia, työtapojen ja ympäristön arviointia sekä uusien ratkaisujen etsimistä. (Janhonen – Vanhanen-Nuutinen 2004: 16–17.) Hammasteknikko joutuu työssään etsimään jatkuvasti uusia ratkaisuja työn valmistukseen koska jokainen suu on niin erilainen että samat säännöt eivät päde kaikkiin töihin.

Kun halutaan tietoisesti kehittyä asiantuntijaksi valitaan sellaisia menetelmiä joilla kehitetään omaa tiedon ymmärtämistä, synteesiä, kriittistä itsetarkastelua, dialogia ja yhteistyökykyä. Nämä ovat menetelmiä jotka kehittävät henkilökohtaisten näkemysten

ymmärtämistä ja ammatillista kasvua. Jotta oppimista tapahtuu on myös ymmärrettävä omaa näkemystä ja toimintaa. (Janhonen – Vanhanen-Nuutinen 2004: 26–27.) Asiantuntija perustelee esittelemänsä tulokselliset toimintavaihtoehdot ja tekee analysointeja. Haasteiden pelkääminen ei sovi asiantuntijaksi haluavalle. (Janhonen – Vanhanen-Nuutinen 2004: 16.) Ihmisten arkielämän ymmärrys jää vähäiseksi mitä enemmän asiantuntija erikoistuu ja eriytyy (Launis 1994: 7). Moniammatillisessa ryhmässä on hammasalalla ammattilaisia ja alan asiantuntijoita joiden kommunikoidessa keskenään saadaan mahdollisesti ymmärrys ihmisen arkielämästä liitettyä kokonaiskuvan hahmottamisen prosessiin.

Moniammatillisen ryhmän kanssa toimiminen pakottaa asiantuntijan pohtimaan omia ratkaisuvaihtoehtojaan ja vertailemaan niitä ryhmän muiden jäsenten näkemyksiin. Näin syntyy ammatillisten rajojen ylittäviä moniammatillisia johtopäätöksiä, joiden kautta on mahdollista luoda kokonaan uutta tietopohjaa. Esimerkiksi hammasteknikolle voi kertyä työkokemuksen myötä erittäin laajaa käytännön tietoa materiaalien ominaisuuksista. Silti hän ei välttämättä voi täysin hyödyntää tietoaan proteettisen hoidon kehittämisessä, ellei tätä kertynyttä tietoa ensin siirretä hammasalan kliinisen työn asiantuntijalle, hammaslääkärille. Yhdessä osapuolet voivat yhdistää tietonsa siitä, miten materiaaleja voitaisiin hyödyntää uusissa käyttötarkoituksissa.

Asiantuntijuuden oppimisen prosessissa tulee oppia ymmärtämään toimintamallien muotoutumista ja kehitystä ajan saatossa. Toimintamallien jatkuva arviointi mahdollistaa uudistamisen. Yhteistyötaitojen merkitys korostuu asiakaslähtöisessä moniammatillisessa yhteistyössä. Asiantuntijuuteen ei voi kehittyä yksin, vaan tarvitaan yhteistyötä ja verkostoitumista muiden kanssa. Yhteistyössä on olennaista kunnioittaa toisten tietoja, taitoja ja tunteita. (Janhonen – Vanhanen-Nuutinen 2004: 16.) Asiantuntijaryhmien tai asiantuntijoiden välisen yhteistyötoiminnan onnistuminen vaatii kommunikointihalua yhteistyön periaatteista, sopimuksista ja säännöistä (Jansson-Verkasalo – Söderholm 1996: 255). Ryhmä koostuu erilaisista taustoista ja osaamisesta. Näin ollen ryhmä on alati muuttuva. Moniammatillisessa ryhmässä toimivan asiantuntijan tulee olla ajan tasalla muuttuvassa työyhteisössä. (Nikkilä – Paananen 2007: 25.) Ainoastaan toisten kunnioittaminen mahdollistaa asioiden jakamisen ja niiden työstämisen yhdessä. Tärkeätä on tilanteiden ratkaisemiseen olennaisesti vaikuttavien asioiden huomaaminen, joita ovat säännöt ja työnjako ja näiden analysoiminen moniammatillisen ryhmän jäsenten kanssa. (Janhonen –

Vanhanen-Nuutinen 2004: 16.)

Joustavuus ja avoimuus on luovien johtopäätösten tärkein työskentelypohja. Yhteistyön tuottamat hyödyt jäävät vaillinaisiksi jos ryhmässä on jäseniä jotka joustamattomasti pitävät kiinni omista näkökulmistaan eivätkä anna kaikille tilaa tasavertaisesti osallistua keskusteluun. Toisaalta on pidettävä huoli siitä että myös uusilla ammattirajoja ylittävillä johtopäätöksillä ja teorioilla on vankka perustelupohja yhteistyöhön osallistuneiden asiantuntijoiden aihekentiltä.

Asiantuntija, jolta puuttuu riittävä ymmärrys omasta aihealueestaan aiheuttaa riskin että tärkeitä asioita jää pois jolloin ryhmä ei pysty tarjoamaan asiakkaalle parasta mahdollista laatua. Laatua horjuttaa näkökulman suppeus joka tapahtuu jos katsotaan vain yhden ammattikunnan näkökulmasta. Kokonaiskäsityksen muodostaminen voi jäädä vajaaksi tai kokonaan muodostumatta. (Isoherranen 2005: 29–31.) Käsitysten kriittinen tarkastelu ennen hoidon toimeenpanoa onkin äärimmäisen tärkeää.

5.4 Moniammatillisen yhteistyön tuloksena laatutyö

Vanhat hierarkkiset rakenteet työelämässä ovat osoittautuneet tehottomiksi mm. tietotekniikan kehittymisen, tiedon lisääntymisen ja asiakaslähtöisen työotteiden kasvaneiden vaatimusten vuoksi. Vanhat tavat organisoida työtä eivät hyödytä asiantuntijoiden osaamista kovinkaan paljoa eikä asiakkaan näkökulmasta joustavuutta juurikaan ole. Tämän takia on tullut tarve kehittää uusia erilaisia, innovatiivisia ja joustavia tapoja asiantuntijatyön organisointiin. Nyt nähdäänkin tärkeänä askeleena kohti laadukkaampaa ja asiakaslähtöisempää työtä työn organisoituminen tiimeihin ja verkostoihin. (Isoherranen 2005: 68–69.)

Asiakkaalle voi syntyä käytännönläheisiä ongelmia kun ei ole luotu yhteistä tavoitetta ja työn ja toiminnan kohde on pirstaloitunut asiantuntijoiden erilaisiin näkemyksiin, joista ei ole huolella koottu toimivaa kokonaisratkaisua. Asiakas voi jopa saada aivan päinvastaisia ohjeita joka saattaa aiheuttaa erittäin hämmentävän tilanteen. Tällainen tilanne saattaa syntyä jos asiantuntijat eivät ole keskustelleet ja vaihtaneet tietoa. (Isoherranen 2005: 151–153.) Joskus hammaslääkäri ja hammaslaboratorio ovat voineet antaa erilaisia hoito-ohjeita hammasproteesin suhteen jolloin asiakkaalle

ymmärrettävästikin tulee hämmentynyt olo. Hammaslääkäri voi myös olla esimerkiksi tottunut saamaan tietynlaisen työn hammaslaboratoriosta ja jos hän jostain syystä joutuu tilaamaan työn jostain toisesta laboratoriosta, olettaa hän saavan samalla tavalla tehdyn työn. Jokaisen teknikon kädenjälki ja työtavat ovat erilaiset joten jos tilaus ei ole erittäin tarkka, voi työ olla erilainen, kuin mitä oletettiin saatavan. Ajoittaisella konsultoinnilla puolin ja toisin saataisiin näkemykset ja ohjeet samansuuntaiseksi jolloin ei syntyisi ristiriitoja.

Ryhmän on omaksuttava hyvät kommunikointitaidot jotta moniammatillisuus pääsisi oikeuksiinsa. Oikealla keskustelutavalla ryhmä oppii uutta ja löytää ratkaisuja ongelmiin. Hyvältä ryhmän jäseneltä löytyy osaamista, avoimuutta, kommunikaatiokykyä ja kärsivällisyyttä. Hän myös hyväksyy itsensä ja on vastuuntuntoinen sekä tasa-arvoinen. (Isoherranen 1996: 7.) Tällaiset piirteet ryhmän jäsenillä luovat luottamuksellisen, ystävällisen ja hyväksyvän ilmapiirin, jossa on helppo tuoda esiin omia mielipiteitä ja ajatuksia vaikka ne olisivatkin yleisestä linjasta eriäviä. Oppilaitosrakennuksessa, jossa hammastekniikan- ja hammaslääketieteen opiskelijat jakavat avoimesti kokemuksia työtavoistaan, on hyvät valmiudet saada aikaan laadukasta työtä. Tätä edesauttaa samoissa tiloissa työskentelemisen mahdollisuus.

Fyysisesti samoissa tiloissa työskenteleminen antaa ryhmälle mahdollisuuden toisten jäsenten päivittäisen tapaamiseen, vapaaseen kanssakäymiseen ja keskusteluun, joka poistaa jännitteitä ihmisten väliltä ja madaltaa yhteydenoton kynnyistä. Työskentely yhteisissä työtiloissa on myös tiedonkulkua tehostava ja epävirallisia keskusteluja mahdollistava asetelma. (Jutila – Järvelin – Kilpi – Kvist – Paavilainen 1997: 97.) Hammastekniikan- ja hammaslääketieteen koulutusohjelman välisessä yhteistyössä samassa rakennuksessa työskenteleminen on yksi tärkeimmistä hyvän yhteistyön tekijöistä. Matala kynnys ottaa yhteyttä tai pysäyttää toinen käytävällä hetkeksi juttelemaan, mahdollistaa luonnollisen tiiviin kanssakäymisen.

Hammaslaboratorioissa ja myös kouluyhteisöissä on usein eri ikäistä väkeä joilla on erilaista osaamista. Jos kilpailun ja kateuden sijaan pystytään toimimaan yhteistyössä kaikkien eduksi voidaan jakaa vastuuta ja yhdistää erilaista osaamista (Isoherranen 2005: 131). Tällöin saadaan kaikki taito ja kokemus kasattua yhteen jolloin on luonnollisesti helpompi saada työ onnistumaan.

6 Yhteistyön vaikutuksia

Käsitlemme seuraavaksi tämän yhteistyömallin vaikutuksia opiskelijoihin ja työn laatuun. Hyvällä kommunikoinnilla on huomattu olevan olennainen merkitys yhteistyössä tehdyn tuotteen onnistumiseen. Työskentely vastapuolen ajatuksia arvailemalla voi helposti johtaa tuotteen lisäkorjauksiin tai jopa työn alusta aloittamiseen.

6.1 Yhteistyön opetuksellinen näkökulma

Hammasteknikko-opiskelijoille opetetaan teorialunneilla mitkä työvaiheet hammasteknisen kojeen valmistusprosessissa suorittaa hammaslääkäri ja mitä hammaslääkärin vastaanotolla kojeelle tehdään, tai mitä asioita tarkistetaan ennen kuin hammasteknikko jatkaa työn valmistamista. Sanallisesti tai kirjallisesti saatu tieto jää kuitenkin usein puutteelliseksi, sillä jokainen työ on yksilöllinen eikä kaikkia toimintamalleja ole mahdollista opettaa etukäteen teorialunneilla, vaan jokainen hoitoratkaisu on monen tekijän summa. Lisäksi myös hammaslääkärillä ja kandidaatilla on jokaisesta työstä hiljaista tietoa, jota on mahdoton kuvailla sanoin lähetteeseen. Tiedon ollessa monimutkaista, myös oppimiseen tulee omat haasteensa. Hakkarainen (2008) on luonnehtinut asiaa seuraavasti:

Monimutkaisten tietojen ja taitojen välittyminen edellyttää vahvoja vuorovaikutukseen perustuvia verkostoyhteyksiä, jotka sallivat tiedon välittymisen moninaisin tavoin ja useasta eri näkökulmasta (Hakkarainen 2008: 68).

Pääsemällä vastaanotolle henkilökohtaisesti näkemään hammaslääkärin ja kandidaatin työskentelyä, oppii hammasteknikko-opiskelija kommunikoinnin ja yhteistyön lisäksi tunnistamaan erityispiirteitä potilastapauksissa ja näkemään erityyppisiä ongelmanratkaisutapoja. Se helpottaa hahmottamaan potilastapausten erityistarpeita myös myöhemmin työelämässä, jolloin tapauksen tulkinta usein on pelkän lähetteen kirjallisen muodon varassa.

Myös hammaslääkäriopiskelijoilla on mahdollisuus ymmärtää syvemmin proteettisen työn teknistä toteutusta, heidän käydessään laboratorion puolella keskustelemassa tilauksistaan. Yhdessä työskennellessä opiskelijat voivat kysymyksillään nostaa esiin seikkoja, joita opettajille ei muutoin tulisi mieleenkään opettaa erikseen, vaikka ne olisivatkin tärkeitä onnistuneen lopputuloksen aikaansaamiseksi (Heikkinen – Huttunen 2008: 205).

Kun tehdään työtä asiakkaalle, jonka tilauksen mukaan tehty proteesi tulee potilaan suuhun käytettäväksi ilman että normaalioloissa tekniikko näkisi potilasta laisinkaan, on hyvin tärkeää, että tekniikko ymmärtää oikein tilauksen yksityiskohdat ja uskaltaa keskustella työstä asiakkaan, eli hammaslääkärin, kanssa jotta virheitä välttyttäisiin. Tämän yhteistyön molemminpuolinen avoimuus ja sujuvuus ovat avaintekijöitä hyvän työn valmistuksessa. Siksi jo opiskeluvaiheessa syntynyt luonteva tapa toimia moniammatillisena ryhmänä potilaan parhaaksi, luo vankkaa pohjaa tulevaisuuden yhteistyölle työelämän puolella.

6.2 Kokemuksia yhteistyöstä

Yhteistyö koetaan molemmin puolin sekä opiskelijoita, että potilaita hyödyttäväksi. Hammastekniikan – ja hammaslääketieteen koulutusohjelmien yhteistyön päämääränä on monimuotoisen oppimisen lisäksi asiakkaan, eli potilaan etu. Hammasteknikon on mahdollista käydä katsomassa potilaan hampaan väriä, erityispiirteitä tai proteettisen työn suunnitelmaa potilaan läsnä ollessa ja osallistua keskusteluun jatkotoimenpiteitä koskien. Se vaikuttaa suoraan parantavasti proteettisen työn valmistusprosessiin ja koko hoidon laatuun. Myös potilaat ovat olleet luottavaisia työn laatuun, eikä epäluuloja opiskelijoiden tekemiä proteettisia töitä kohtaan ole ilmennyt. (Varpavaara 2012.) Hammasteknikko-opiskelijan vastatessa työstä aina sen vastaanottamisesta potilaan tapaamiseen ja työn sovitukseen asti, on opiskelijalla hyvät mahdollisuudet kehittyä vastuulliseksi työntekijäksi.

Työskentely opiskelijalaboratorion ja yliopiston hammasklinikan välillä on tiiviimpää ja yhteistyö toimii joustavammin kuin aikaisemmin toimineen normaalin laboratorion kanssa. Tämä johtunee työskentelyn tapahtumisesta siihen suotuisassa toimintaympäristössä, opetuksellisessa yhteisössä. (Varpavaara 2012.) Tähän saattaa

vaikuttaa myös molemminpuolinen matalampi kynnys ottaa yhteyttä, kun molemmat osapuolet ovat opiskelijoita. Aikaisemman laboratorion teknikot kävivät klinikalla katsomassa potilasta vain aivan poikkeuksellisissa tapauksissa (Varpavaara 2012). Mahdollisesti opiskelijälähtökohta luo korkeamman motivaation seurata työn kulkua myös klinikan puolella.

Hammasteknikko-opiskelijoiden kokemukset vastaanoton toiminnan näkemisestä ovat olleet positiivisia ja ne ovat auttaneet kokonaiskuvan ymmärtämisessä. Potilaan reaktion näkeminen työn lopputuloksen nähtyään, on myös opettavainen ja kannustava kokemus. Mahdollisuus tehdä oikeita potilastöitä johtaa myös tilanteisiin joissa opiskelijan pitää arvioida omaa ajankäyttöään töiden valmistuksessa. Potilastöissä on aikataulu jota tulee noudattaa ja lisäksi luokan ohjaava opettaja on antanut tehtäväksi harjoitustöitä joita tehdään potilastöiden ohessa. Tässä toiminnassa kehittyy organisointikyky ja toisinaan myös stressinsietokyky kun kiireessäkin täytyy toimia rauhallisesti, ettei vahingoita itseään, muita tai tee virheitä työhönsä.

Hammasteknikko-opiskelijat teettivät keväällä 2012 avokysymyksiä sisältävän kyselyn muille hammastekniikan opiskelijoille. Tämän kyselyn mukaan pääsääntöisesti pidettiin erittäin hyvänä oppimisen kannalta, että päästään näkemään oman työn sovitusta klinikalla ja saadaan sekä potilaalta, kandidaatilta että erikoishammaslääkäriltä palautetta suoraan. Moni on pitänyt tärkeänä asiana oppia ymmärtämään hammaslääkärin työtä paremmin. Kysely on nähtävissä liitteessä 2.

Yleinen mielipide yhteistyöstä onkin ollut positiivinen. Pidetään myös tarpeellisena kehittää yhteistyötä. Opiskelijat myös kantavat mielellään vastuun oikeasta potilastyöstä. Työ tehdään kunnolla ja halutaan nähdä se lopullisena käytössä. Opiskelija saa onnistuneen työn nähtyään paljon uutta potkua oppimiseen ja eväitä työelämään.

6.3 Yhteistyötoimintaan liittyviä varjopuolia

Kaikki yhteistyön vaikutukset eivät silti ole positiivisia. Usein aika on rajallista eivätkä teknikko-opiskelijat pysty keskittymään kaikkeen täydellä teholla samaan aikaan, sillä toisinaan potilastöitä tuleekin yhtäkkiä viikossa enemmän kuin edellisen kolmen viikon aikana yhteensä. Toisaalta samalla tapaa kiireajat vaihtelevat myös työelämässäkin.

Ennen kuin oppilaitoksessa tehtiin oikeita potilastöitä, opiskelijat tekivät oikeita töitä vain työharjoittelussa. Koulussa keskityttiin pelkkien phantom-töiden tekemiseen ja teoriaan. Näin ollen opiskelijat eivät väheksyneet harjoitustöitä.

Nyt kun tehdään potilastöitä ja phantom-töitä samanaikaisesti niin helposti priorisoidaan tärkeämmäksi oikea potilaalle menevä työ. (Lehtimäki 2012) Loppujen lopuksi tähänhän työelämässä pyritään, että saadaan toimiva proteesi asiakkaalle vaikka toki on myös tärkeää saada harjoitustyötkin onnistumaan.

7 Pohdinta

Yhteistyö hammasteknikko-opiskelijoiden ja hammaslääketieteen kandidaattien välillä on yleisesti ottaen hammasteknikko-opiskelijoiden mielestä oppimisen kannalta tärkeää. Paneuduttuamme aiheeseen syvemmin olemme ymmärtäneet sen oleellisen merkityksen tiedon omaksumiseen ja etenkin opiskelijoiden motivaatioon haluta ymmärtää hammaslääkärin osuutta proteettisessa hoidossa. Henkilökohtaisessa yhteistyössä välittyy paljon tietoa, joka jää perinteisen teoriaopetuksen ulkopuolelle. Lisäksi aidosta potilastöistä oppii paljon monipuolisemmin kuin pelkistä harjoitustöistä, sillä jokainen suu ja potilastapaus on aina erilainen. Toivomme koulutukseen sisältyvien potilastöiden määrän pysyvän samana tai kasvavan, jotta itse käsityöammatin harjoittaminen säilyisi suurimpana ja tärkeimpänä osana hammastekniikan koulutusta.

Koska moniammatillinen yhteistyö koskee erittäin vahvasti hammastekniikan ammattia ja yhteistyön toimivuus vaikuttaa oleellisesti työn laatuun, tulisi yhteistyön olla mahdollisimman saumatonta. Ehkä alallamme ja varsinkin sen koulutusvaiheessa voisi olla tärkeää saada yhteistyötä ja moniammatillista yhteistyötä käsittelevää koulutusta enemmän.

Tietääksemme kyseistä opetusmetodia ei esiinny muualla maailmassa hammasteknisen koulutuksen yhteydessä. Kyseisen ainutlaatuisen moniammatillisen yhteistyötapauksen säilyttäminen palvelisi alamme yhteistyötaitoja ja paremman laadun aikaansaamista, kun opiskelijat lähtevät valmistuttuaan kentälle työskentelemään.

Mahdollisesti yhteistyötä voitaisiin jatkaa vaikka opiskelupaikat eriytyisivätkin. Opiskelijat voisivat halutessaan sopia käynnistä klinikalla ja käydä seuraamassa työnsä kulkua, mikäli se olisi kohtuullisen kulkumatkan päässä. Joskin silloin samassa rakennuksessa työskentelemisen suuret hyödyt jäisivät saavuttamatta.

Opinnäytetyötä tehdessä heräsi ajatuksia siitä, että voisi olla hyödyllistä selvittää nykyajan sähköisen viestinnän hyödynnettävyys yhteistyössä. Korkeakoulutuksen periaatteena on opettaa aina uusinta tietoa. Yhtenä mahdollisuutena yhteistyön säilyttämiseen voisi olla uudenlaisen kommunikointitavan käyttöönotto. Teknologia

kehittyy hurjaa vauhtia ja sähköisen viestinnän tuomaa helppoutta kommunikointiin voisi soveltaa myös alallemme. Reaaliaikainen kuvayhteys klinikalta opiskelijalaboratorioon, sähköinen lähete ja sähköinen kanssakäyminen voisivat mahdollistaa yhteistyön säilymisen kutakuinkin tiiviinä. Tietysti se edellyttäisi ensin järjestelmän kehittämistä helposti käytettävään muotoon.

Koska koulutuksista päättävien henkilöiden saattaa olla hankalaa olla tietoisia kaikista koulutusohjelmista ja niiden opetusmetodeista erityistarpeineen, toivommekin tämän yhteistyötä ja koulutusta selkeyttävän kuvauksen auttavan ymmärtämään alamme erityispiirteitä. Tämän hetkiset koulutusmenetelmät tulevat näin myös työelämässä olevien teknikoiden tietoon.

Lähteet

- Aebli, Hans 1991. Opetuksen perusmuodot. Juva: WSOY. (Alkup. Zwölf Grundformen des Lehrens -3.Aufl. 1987. Klett – Cotta.)
- Hakkarainen Kai ja Paavola Sami 2008. Asiantuntijuuden kehittyminen, hiljainen tieto ja uutta luovat tietokäytännöt. Hiljainen tieto. Kansanvalistusseura. Helsinki: Gummerus Oy.
- Heikkinen, L. T ja Huttunen, Rauno 2008. Hiljaisen tiedon siirtäminen. Hiljainen tieto. Kansanvalistusseura. Helsinki: Gummerus Oy.
- Isoherranen, Kaarina 1996. Lisensiaattitutkimus sosiaalipsykologian laitokselle. Helsinki.
- Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: Dark Oy
- Isoherranen, Kaarina 2008. Enemmän yhdessä: moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: Sanoma pro Oy.
- Jalava, Urpo ja Virtanen, Petri 1995. Moniammatillinen projektitoiminta: avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Janhonen, Sirpa ja Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2004. Kohti asiantuntijuutta. Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Werner Söderström Oy
- Jansson-Verkasalo E. Ja Söderholm S. 1996. Terapeuttisuus kommunikaatiohäiriöisen kuntoutuksessa. Teoksessa Launon K. Ja Korpijaakko-Huuhka A. (toim.) Kommunikoinnin häiriöt. Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Tampere: Helsingin yliopisto Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Jutila V., Järvelin K., Kilpi E., Kvist H.-H. ja Paavilainen K. 1995. Valtuuksien aika. Tiimeillä parannuksia prosesseihin. Jyväskylä: Sedecon consulting.
- Koivumaa, Kalervo K. 1974. Piirteitä hammasprotetiikan kehityksestä. Teoksessa Ruishalme, Rafael (toim.). Suomen Hammasteknikkojen Liitto ry - 50-vuotishistoria. Karkkila: Karkkilan Kirjapaino Ky.
- Launis, Kirsti 1994. Asiantuntijoiden yhteistyö perusterveydenhuollossa. Käsityksiä ja arkikäytäntöjä. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino Oy.
- Lindén, Mirja 1999. Terveystenhuollon sosiaalityö moniammatillisessa toimintaympäristössä. Saarijärvi: Gummerus Oy.
- Lehtimäki, Heimo 2012. Hammastekniikan lehtori ja aiempi potilastyövastaava. Metropolia Ammattikorkeakoulu, Helsinki. Haastattelu 16.5.2012.
- Lehtinen, Erno ja Pelonen, Tuire 1997. Tiedon verkostoituminen – haaste asiantuntijuudelle. Teoksessa Kirjonen, Juhani; Remes, Pirkko; Etäpelto, Anneli (toim.). Muuttuva asiantuntijuus. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Lääketieteellinen tiedekunta. Opetusohjelma 2012-2013 – hammaslääketiede. Verkko-dokumentti. Päivitetty 22.08.2012. <http://www.med.helsinki.fi/peruskoulutus/perustutkinnot/hll_opintojaksot.html> Luettu 29.8.2012.

Metropolia Ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2012. <<http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php?rt=index/nuoretJaAikuiset/SM12S1>> Luettu 29.8.2012

Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hammastekniikka 2012. <<http://www.metropolia.fi/koulutusohjelmat/hyvinvointi-ja-toimintakyky/hammastekniikka/>> Luettu 30.8.2012.

Metropolia Ammattikorkeakoulu. Koulutustarjonta. Hammastekniikka 2012. <http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-nuoret-sosiaali-ja-terveysala/hammas_tekniikka/> Luettu 30.8.2012.

Nikkilä, Juhani ja Paasivaara Leena 2007. Arjen johtajuus: rutiinijohtamisesta tulkintataitoon. Suomen sairaanhoitajaliitto ry. Sipoo: Silverprint.

Opettajankoulutuslaitos. Käsityön ja oppimisen tutkimusryhmä. <www.helsinki.fi/tutkimusjajatkokoulutus/kasityotiede/tkhankkeet4.html> Luettu 20.3.2012

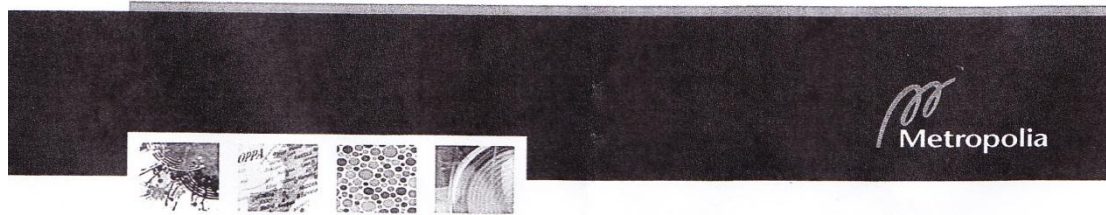
Polanyi, Michael 1966. The tacit dimension. Gloucester, MA: Peter Smith/Doubleday & Company, Inc.

Suomen Hammasteknikkojen Liitto ry – 50-vuotishistoria 1974. Toim. Ruishalme Rafael. Karkkila: Karkkilan Kirjapaino Ky.

Tynjälä, Päivi 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa Eteläpelto, Anneli 1999. Oppiminen ja asiantuntijuus: työelämän ja koulutuksen näkökulmia. Helsinki: WSOY.

Varpavaara, Pauli 2012. Erikoishammaslääkäri, hammasteknikko, kliininen opettaja, hammaslääkärikouluttaja. Helsinki. Haastattelu 30.5.2012.

Potilastyöohje

POTILASTÖIDEN YLEISOHJE

- Kun saat potilastyön, merkitse työn tiedot heti potilastyökansioon. Potilastyökansio sijaitsee huoneen 2250 vieressä ja ohjeet tietojen täyttämiseen löytyvät kansioista.
- Aloita potilastyön tekeminen mahdollisimman nopeasti. Älä siirrä aloitusta vain sen takia, että työläheteessä on pitkä aikataulu. Aikataulut on suunniteltu siten, että työ voidaan tarvittaessa tehdä kokonaan uudelleen, esim. mahdollisen ongelmatilanteen takia. Mikäli työn aloitusta venytetään, ylimääräistä aikaa mahdollisten ongelmien korjaamiseksi ei enää ole.
- Mikäli potilastyön tekemisessä on jotain vaikeuksia, kysy rohkeasti neuvoa potilastyövastaavalta tai opettajaltasi.
- Käytä potilastöissä ainoastaan potilastöihin tarkoitettuja materiaaleja ja laitteita. Mikäli materiaalien/laitteiden suhteen on jotain epäselvyyksiä, kysy neuvoa potilastyövastaavalta tai opettajaltasi.
- OLE HUOLELLINEN JOKAISESSA TYÖVAIHEESSA! Jokaisen työvaiheen valmistuttua pyydä kuittaus/hyväksyntä työläheteeseen joko potilastyövastaavalta tai opettajaltasi.
- Mikäli potilastyötä tehdessä tapahtuu jokin vahinko tai virhe, kerro siitä heti potilastyövastaavalle tai opettajallesi. Älä missään tapauksessa "peittele" tapahtunutta, yleensä kaikki ongelmatilanteet saadaan ratkaistua.
- Kun tekninen työ on valmis potilaan käyttöön, vie työ opetusassistentille laskutusta/arkistointia varten. HUOM! Tämä ei koske töiden välivaiheita (mm. yksilölliset lusikat, kaaviot, asettelut, rungot, raakapoltot...)
- Mikäli olet jostain syystä estynyt tekemään saamaasi potilastyötä (sairastuminen tms.), ota yhteyttä potilastyövastaavaan:

Jarno Niskanen, p. 040 485 0092
jarno.niskanen@metropolia.fi

"HYVÄÄ YRITETÄHÄN, MUTTA PRIMAA PAKKAA TULEMAHAN!"

Kysely hammastekniikan opiskelijoille

Kysely tehtiin keväällä 2012 Viron 9.5.2012 järjestettyä konferenssia varten.

Tekijät: Hammastekniikan opiskelijat Henna Lehtinen ja Tytti Henriksson.

Kysely jaettiin kaikille sen hetkisille hammastekniikan opiskelijoille.

Kysymys: Miksi koet hammasteknikko-opiskelijoiden ja kandiin yhteistyön hyödylliseksi?

Vastauksia tuli 11kpl, joita käytettiin konferenssin lisäksi tässä opinnäytetyössä.

HT EHL Pauli Varpavaaran haastattelun kysymykset

Haastattelu 30.5.2012, Helsinki

Haastateltava: Pauli Varpavaara, HT EHL, klininen opettaja, hammaslääkärikouluttajan erityispätevyys

Haastattelijat: Heli Voutilainen ja Sanna Korpi, hammastekniikan opiskelijat

Haastattelun kysymykset:

1. Näkyykö yhteistyö opinto-oppaassa/-suunnitelmassa kirjallisesti? Miten?
2. Milloin yhteistyö hammaslaboratorioiden kanssa on alkanut? Minkä hammaslaboratorion kanssa yhteistyö alkoi, vai oliko laitoksella heti oma laboratorio?
3. Milloin perustettiin hamm.lääk. laitokselle laboratorio? Kuka sitä pyöritti? Miksi se lopetettiin?
4. Kuinka kauan hammasteknikko-opiskelijat ovat osallistuneet kandidaattien protetiikka-opintoihin (artikulaattoriin kipsaukset, alkumallien valut, tahkoamiset yms.)? Heti vuonna 2000 kun tulimme taloon?
5. Miten asiat muuttuneet kun verrataan yhteistyötä tavallisen hammaslaboratorion kanssa ja opiskelijalaboratorion kanssa? Hyvät ja huonot puolet? Onko työtavoissa eroja?
6. Lähetetäänkö tällä hetkellä kaikki hammastekniset työt opiskelijalaboratorioon, vai lähtee töitä myös koulun ulkopuolisiin laboratorioihin? Millä perusteella töiden tilauspaikka valitaan?
7. Oliko yhteistyö hammaslääketieteen kandidaatin ja hammasteknikon välillä samanlaista kuin nyt hammasteknikko-oppilaan kanssa? Onko kommunikaatiota enemmän/vähemmän? (Kokemukset omalta kandi-ajaltasi verrattuna nyt opettajan roolissa seurattuun työskentelyyn.)
8. Onko yhteistyö toimivampaa saman katon alla kuin ulkopuolisten laboratorioiden kanssa (mikäli töitä lähtee myös muihin laboratorioihin)? Oppivatko kandi mielestäsi proteettisten töiden valmistuksesta enemmän yhteistyön ollessa saman katon alla?
9. Miten asiakkaat (potilaat) suhtautuvat opiskelijalaboratorion töihin? Onko epäluuloja mm. tuotteen laadun suhteen? Jos on niin oliko suhtautuminen parempaa ennen opiskelijalaboratoriota?

Lehtori Heimo Lehtimäen haastattelun kysymykset

Haastattelu 16.5.2012, Helsinki

Haastateltava: Heimo Lehtimäki, EHT, hammastekniikan lehtori

Haastattelijat: Heli Voutilainen ja Sanna Korpi, hammastekniikan opiskelijat

Haastattelun kysymykset:

1. Milloin hammaslääketieteen kandidaattien ja meidän välinen yhteistyö on alkanut? Yhteistyön alkamisen syy?
2. Minkä takia hammaslääketieteenlaitoksen oma laboratoriotoiminta loppui?
3. Oliko heti alusta asti yhteistyötä protetiikkaopinoissa? (artsuun kipsasukset ym.)
4. Onko yhteistyötä muutettu ajan kuluessa? Tai onko se muuttunut?
5. Miten hammastekniikan koulutus alkoi? (oppipoikavaihe/opistovaihe/amk-vaihe) Oliko ennen amk-vaihetta opiskelijalaboratoriota? Mikä oli opiskeluajan pituus?
6. Miten työharjoittelun määrä on muuttunut ajan kuluessa? Opistoaikana on tehty pelkkiä harjoitustöitä, nykyään tehdään potilastöitä ja harjoitustöitä, onko niiden suhde sama? Tehdäänkö nykyään vähemmän?
7. Miten opintosuunnitelmat ovat muuttuneet opistoajoilta?
8. Miten hammaslääkäreihin suhtautuminen on muuttunut? Entä vastuunotto ja motivaatio yhteistyön alkamisen jälkeen? Onko muutosta?
9. Onko potilastöiden jakojärjestelmässä muutoksia yhteistyön alkuajoilta?
10. Mikä rahallinen merkitys opiskelijalaboratoriolla on koulutusohjelmalle?
11. Kuinka oppilaitoksen laitehankinnat yms. rahoitettiin ennen opiskelijalaboratoriota?
12. Aiotaanko tämä koulurakennus purkaa? Siirtyykö koulutusohjelma jonnekin?
13. Mikäli koulutusohjelma muuttuu, onko vielä tehty suunnitelmia yhteistyön jatkumisesta?
14. Kuinka kauan potilastyövastaava on ollut erillinen henkilö? (ei siis opettajan sivutoimi)

15. Onko potilastöiden määrä muuttunut?

16. Onko töiden vaikeusaste kasvanut ajan myötä? Luotetaanko meidän työn laatuun?